

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1987/30

Karar Sayısı : 1988/5

Karar Günü : 15.3.1988

R.G. Tarih-Sayı :28.07.1988-19882

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Tokat Kadastro Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 21.6.1987 günlü, 3402 sayılı Kadastro Ka-nunu'nun 29. maddesinin ikinci fıkrasının son tûmcesindeki "Dava sırasında, davalının davadan önce öldüğünün anlaşılması halinde davaya mirasçılar aleyhine devam edilir" kuralının Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 10., 11., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali işlemidir.

I- OLAY :

Davalı adına tesbitini iptaliyle taşınmazın Hazine adına tescili istemiyle Tapulama Mahkemesinde açılan davada, davalıya çıkarılan çağrı kâğıdı ölümü nedeniyle tebliğ edilememiş, nüfus kaydının incelenmesinde davalının davadan önce öldüğü saptanmış, böylece ölü kişiye karşı dava açıldığı anlaşılmıştır. 3402 sayılı Yasanın 29. maddesiyle tapulama davalarında mirasçılara tebligat yapılarak davanın sürdürülmesi olanağı getirildiğinden, 766 sayılı Tapulama Yasası döneminde süresi içinde açılan dava, 3402 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesiyle Kadastro Mahkemesi'ne devredilmiş ve Geçici 1. madde uyarınca yeni kurallar uygulandığından mirasçılara karşı davayı yürütmek gerekmiştir. Mahkeme, bu aşamada Anayasa'ya aykırılık kanısına vararak belirtilen kuralın iptali istemiyle başvurmuştur.

III- METİNLER :

A) İptali istenen 3402 sayılı Yasanın 29. maddesinin ikinci fıkrasının son tûmcesi, kararın "itiraz konusu" ve "itiraz eden mahkemenin gerekçesi" bölümlerinde gösterilmiştir.

B) İlgili olarak Medeni Yasa'nın 27. maddesi HUMK'nun "ıslah" kurumuna ilişkin 83.-90. ve dava dilekçelerinin düzenini belirleyen 179. maddelerine, ayrıca 7201 sayılı Tebligat Yasası'na değinilmiştir.

C) Dayanılan Anayasa kuralları, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile, "Cumhuriyetin nitelikleri" başlıklı 2., "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10., "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11., "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. ve "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddeleridir.

IV- İLK İNCELEME :

Onanlı örneklerin gönderilmesi için dosyanın itiraz eden mahkemeye geri çevrilmesinden sonra eksikliğin giderilmesi üzerine Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Orhan ONAR, Mahmut C. CUHRUK, Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN, Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Selâhattin METİN, Servet TÜZÜN, Mustafa ŞAHİN ve Adnan KÜKNER'in katılmalarıyla

24.11.1987 de yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, itirazcı mahkemenin başvuru kararıyla ekleri, iptali istenen yasanın, ilgili yasanın kurallarıyla dayanan Anayasa kuralları ve bunlara ilişkin gerekçeler, öbür yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

İtiraz eden mahkemenin iptalini istediği kural, Kadastro Mahkemelerinde yapılan yargılamalar sırasında, davalının davadan önce öldüğünün anlaşılması durumunda, davanın, ölenin (murisin) mirasçılara karşı yürütülmesi olanağını vermektedir. Yargılama usulüne yenilik getiren bu düzenleme, dava koşullarından "taraf ehliyeti"ne ilişkin olup bir tür "islah" işlemine geçerlik tanımaktadır. Tapulama (kadaströ) davalarında mirasçılarının "davalı" sıfatıyla davaya katılmaları, davanın bu yeni davalılara karşı yürütülüp sonuçlandırılması sağlanmış olmaktadır. Daha önce, 28.6.1966 günlü, 766 sayılı Tapulama Kanunu'nun 58. maddesi, yasada açıklık bulunmayan konularda HUMK'-nun sözlü yargılama usulüne ilişkin kurallarına yollama yaptığından, ölüm davadan önce olmuşsa ölenin mirasçılara karşı davanın yürütülmesine olanak vermiyordu. Bu hususa ilişkin HUMK'nun tarafların ehliyetini düzenleyen 38. maddesi "Davaya ehliyetin Medeni Kanun hükümlerine göre tayin olunacak esası benimsenmiştir." açıklığıyla "Taraf ehliyeti" ve "Dava ehliyeti" kurumlarını kapsayan "Ehliyet" kavramına yer vermektedir. Öğretide ve uygulamada birleşildiği üzere dava ehliyeti, gerçek ve tüzel kişilerin medeni hakları kullanma yeterliğinin usul hukukunda somutlaşması, biçime dönüşmesidir. Taraf ehliyeti, davada bir yan olmak yeterliğini anlatır ve medeni haklardan yararlanma yeterliğinin usul hukukunda biçimlenişidir. İtiraz konusu kural, "Taraf ehliyeti"ne ilişkin bulunmaktadır. Temel ilkeleri içeren Medeni Yasa, medeni haklardan yararlanma yeterliği bulunan her gerçek ve tüzel kişinin davada taraf olabileceğini öngörmektedir. Salt doğumla başlayıp ölümle sona eren ehliyet olgusu (Medeni Yasa Mad. 27), gözetildiğinde ölmüş bir kişinin taraf olma ehliyetinden ve ölene karşı dava açılması olanağından söz edilemez. HUMK.'nda, dava sırasında, davalının, davadan önce öldüğünün anlaşılması durumunda ne gibi işlem yapılacağını gösteren bir açıklık yoksa da 41. maddesinde, dava sırasında yanlardan birinin ölmesi durumunda yapılacak işlemlerin neler olduğu belirtilmiştir. Yalnızca ortaklığın giderilmesi davalarında, yaşayan davalılar arasında önceden ölen bir davalı gösterilmişse onun mirasçılarının saptanarak davanın onlara karşı yürütülmesi biçimindeki uygulama, şimdi itiraz konusu yapılan kuralla tapulama davaları için de geçerli olmuştur. Tapulama davaları, tapulama İşlemlerinden doğan, kadastro mahkemelerinde görülen, kendine özgü dava türlerinden olduğundan genel davalara ilişkin yargılama usulü dışında tutulmuşlardır. Devletçe yürütülen, ülkedeki tüm taşınmaz malları, kadastral ve topografik haritalara dayalı olarak hukuksal durumların; da ortaya koymak yoluyla, arazi üzerinde belirleyerek Medeni Yasa'nın öngördüğü tapu sicilini gerçekleştirmeyi amaçlayan tapulama işlemleri, devletçe yürütülmesi zorunlu bir kamu hizmetidir. Kamu yararının ağırlık taşıdığı bu işlemler, kadastro'nun öncelikle bitirilmesine yöneliktir. Bu konudaki çalışmalarda ortaya çıkan sorunların, uyuşmazlıkların çözümü için özel yargı yerleri kurulması, özel yargılama usulünü de gerektirmektedir. Bir tür "tasfiye" niteliğinde olan tapulama çalışmaları, genel hükümlerden ayrık olarak taşınmazların mülkiyetinin saptanmasından sicilin kurulmasına kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Taşınmazın bulunduğu yerde çalışan tapulama ekiplerince yürütülen tapulama işlemleri, yasada belirtilen biçimde tapu, vergi ve öbür kayıtlarla belgelerin teknisyenler eliyle uygulanıp yerel bir kişilerden, muhtarın bilgilerinden, bilgisi olanlardan yararlanarak varılan sonucun, taşınmazın sınırlandırıldığı, hak sahiplerinin gösterildiği tutanağa geçirilmesidir. Bu tutanağın düzenlenerek askı (ilân) işlemlerinin yerine getirilmesinden

sonraki 30 günlük süre içinde Kadastro Mahkemelerinin görevi başlar. Gıyap kurallarının uygulanmadığı, yanlardan hiçbirinin gelmemesi durumunda bile dava dosyasının işlemde kaldırılmadığı, belli miktarı aşan taşınmazların saptanması dışında her tür kanıtla hüküm verilen bu mahkemelerin görev alanlarının belli zamanla sınırlı olduğu, davada yan olmayan kişi lehine de karar verildiği, vekâlet konusunda da genel mahkemelerden ayrık uygulama yapıldığı, mirasçıları belli olmayan taşınmazın ölü olduğu belirtilmek suretiyle kayıt sahibi adına tescil yöntemini ve bu tür saptamalara karşı ölünün adı açıklanarak "...mirasçıları" demek suretiyle ad ve adresleri bilinmeyen mirasçılara karşı dava açılmasının kabul edildiği gözetilirse, özgün usul kurallarının uygulandığı daha açık biçimde belirir. Genel uygulama karşısında özellik gösteren bu ayrık kuralların Ana yasa'ya aykırı olup olmadığı savına gelince :

1 - Anayasa'nın Başlangıç Kısmındaki İlkeler Yönünden İnceleme :

İtiraz eden mahkeme, itiraz konusu kuralın Başlangıçtaki ilkelere aykırı olduğunu ileri sürerken hangi ilkeye, hangi nedenle aykırı olduğunu belirtmemiştir. İtiraz konusu kural, bağısız-koşulsuz, her durumda ölülere karşı dava açılması olanağını getirmemiş, taraf ehliyeti kalmayanlara karşı açılmış davaların geçerli sayılarak yürütülüp sonuçlandırılacağı yolunda bir sistem kabul etmemiştir. Belli koşullarda ve maddî hatâ sonucu yapılan yanlışlığın düzeltilmesi yoluyla davayı sürdürme usulünü benimsemiş, bu düzeltme ile davadan önce ölen davalının mirasçılarına karşı, davanın yürütülüp sonuçlandırılmasını öngörmüştür. Böylece, davacının bilmeden yaptığı bir yanlışlık giderilmiş olmaktadır. Kadastro tutanaklarıyla komisyon kararlarındaki bilgilere dayanarak, bu belgelerdeki "sağ" kaydına bağlı olarak davasını açan davacının elinde olmayan yanlışlıktan sorumlu tutulması ve zarar görmesi önlenmiştir. Ölüm durumunun saptanmasıyla davanın durdurularak yeni davalılara karşı yürütülme olanağının yaratılmasının, dava ekonomisi yönünden yararlı olduğu da kuşkusuzdur. Böyle bir uygulamanın Başlangıç'taki ilkelere aykırı olması söz konusu olamaz.

2- Anayasa'nın 2. Maddesi Yönünden İnceleme :

İtiraz eden mahkeme, bu maddeye ilişkin olarak yine açık bir görüş bildirmemiş, Medeni Yasa ve HUMK'ndaki ilgili kurallarla çatıştığından Anayasa'daki hukuk devleti niteliğine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında tanımlanan hukuk devleti niteliğiyle, yargılamaya hız kazandırmaya yönelik itiraz konusu kuralın çatıştığı savı yerinde görülmemiştir. Yasakoyucu, Anayasa'nın 142. maddesinin kendisine tanıdığı yetki sınırları içinde düzenleme yaparak yararlı bir usulü seçmiştir. Bir kimsenin ölü olduğunu bildiği kişiye karşı dava açması düşünülemeyeceği gibi kaybedileceği önceden belli bir davayı da mahkemeye getiremez. Resmi belgelere dayanılarak yanlışlıkla açılmış bir davanın düzeltilmesi yolu, hukuk içinde adalet duygusunu güçlendiren usul yeniliğidir. Başka yasalara uymadığı için bir yasanın Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülemez. Yasa, yasa ile değil Anayasa ile karşılaştırılır. İtirazın, aykırılık nedeni ve gerekçesi bu madde için yeterli bulunmadığı gibi Anayasa'nın 2. maddesindeki nitelik ve ilkelerle çatışan, bunlara karşı, bunlara aykırı bir yön, anlam ve içerik de saptanamamıştır. Yasalara ve Yargıtay kararlarına ters düşme durumu, Anayasa'ya aykırılık nedeni de sayılamaz. İtiraz konusu kuralın Anayasa ilkelerine ve bu ilkelerin dayandığı, üstün, genel hukuk kurallarına uygun olup olmadığı araştırılarak aykırılık savı değerlendirilir. İlgili Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı da, çelişmeye değil yasalarda böyle bir yonteme yer verilmemeye dayalıdır. Yasa, Anayasa'ya aykırı düşmeyen bir yonteme yer verirse bunun aykırılık oluşturduğu düşünülemez. Kaldığı yeni düzenleme, Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında yer alan "Davanın en az giderle

ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması" görevine etkili bir katkıdır. Bu nedenlerle aykırılık savı yerinde bulunmamıştır.

3- Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme :

İtiraz eden mahkeme bu konuda da nedenini açıklamadan, Kadastro Mahkemelerinde kabul edilen usulün öbür mahkemelerde kabul edilmemesinin eşitlik ilkesine aykırı bulunduğunu ileri sürmüştür. Eşitlik, her yönüyle aynı hukuksal durumda olanlar arasında söz konusu olan bir ilkedir. Aynı durumda olanlara ayrı uygulama, eşitlik ilkesine aykırı değildir. Bir yasa, içerdiği konunun niteliği bakımından kimi özel koşullar koyup ayrımlar, haklı nedenlerle ayrı kurallara bağlı düzenlemeler yapabilir. Konunun önemi ve özelliği gereği, özel mahkemeler kurup özel usul uygulanmasını yasa koyucuyu kabul edebilir. Kadastro Mahkemelerindeki yargılama usulünün hukuk mahkemelerindeki tıpkısı olması gerekmez ve istenemez. İtiraz konusu kuralın öbür yasalarda yer almaması ve her mahkemede uygulanmaması eşitlik ilkesine ters düşmemekte ve bu nedenle Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık oluşturmamaktadır.

4- Anayasa'nın 11. Maddesi Yönünden İnceleme :

İtiraz konusu kuralın, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğüne aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Sözü edilen kuralın herhangi bir Anayasa maddesine aykırı olduğu saptanmadıkça, onu yürürlükte tutmanın 11. maddeye aykırılık oluşturduğu ileri sürülemez. Hukuk devleti niteliğiyle uyum içinde bulunan, öbür Anayasa maddelerine ters düşmeyen bir yasa kuralının Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülemez.

5- Anayasa'nın 35. Maddesi Yönünden İnceleme :

İtiraz konusu kuralın, mülkiyet hakkını güvenceye bağlayan Anayasa'nın 35. maddesiyle bir ilgisi görülmemiştir.

6- Anayasa'nın 36. Maddesi Yönünden İnceleme :

İtiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir" hükmüne aykırı olduğunu doğrulayacak herhangi bir yönü yoktur. Düzenlemenin, tapulama davalarında, bir kimsenin davacı ya da davalı olmasını, bu sıfatlarla savlar ileri sürüp savunmalarda bulunmasını önlemesi düşünülemez. Konunun geçerli araç ve yollarla, mahkemelerin görev ve yetkileri içindeki davalara bakmamasıyla da bir ilgisi görülmemiştir.

Bu nedenlerle itiraz reddedilmelidir.

VI- SONUÇ :

21.6.1987 günlü, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 29. maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinde yer alan itiraz konusu "Dava sırasında, davalının davadan önce öldüğünün anlaşılması halinde davaya mirasçıları aleyhine devam edilir" kuralının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

15.3.1988 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Esas Sayısı : 1987/30
Karar Sayısı : 1988/5

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mahmut C. CUHRUK	Yekta Güngör ÖZDEN	Necdet DARICIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yılmaz ALİEFENDİOĞLU	Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI
Üye	Üye	Üye
Selahattin METİN	Servet TÜZÜN	Mustafa ŞAHİN
Üye		Üye
Adnan KÜKNER		Vural Fuat SAVAŞ